

Hevur tú ein spurning ella onkran trupulleika, sum tú kundi ynskt tær at fingið viðgjordan í hesum teiginum.

Spyr Sosialin

Skriva til: Sosialurin, postsmoga 76, 3800 Argir. Merk brævbjálvan »Spyr Sosialin«.

Sálarfrøðingurin:

Mental-kanningar

Vit lesa ofta í donskum bløðum, at fólk, sum hava gjørt serliga grov brotsverk, at tey skulu mental kannast.

Hvat týður hetta og hvussu verður slik kanning gjord?

Verður hetta gjørt í Føroyum?

Spurningurin snýr seg um tær mentalkanningar, sum rætturin útvegar sær í reusimáli, har ivasamt er, um persónur, um hann verður domdur, er rætt-siktaður, — annaðhvørt tá brotsverkið varð fram- ella um viðkomandi er skikkaður til vanliga fongsulsreusing. Um hann skal víðgerðast á sinnisjúkrahúsi ella setast inn í serskilt fongsul o.s.fr.

Tá rætturin sostatt ikki bert skal gera av skyldspurningin, men eisini reusispurningin og skynsamasta tiltøkin fyri tann domda og samfelagið sum so, er tað ikki meira enn rimiligt, at hann fær menniskjansliga víðferð.

Rætturin skal í sínum metingum taka fyrivarni fyri sálarligu heilsu hjá tí domda meðan brotsverkið varð fram, og hvat víðari skal henda, — ikki bert fyri tann domda, men eisini hvussu samfelagið og almenningurin kann fáa trygd mótevnis tí domda persóninum, t.d. at hann/hon ikki fremur álvarslegar brotsgerðir aftur.

Mær kunnugt hava landslæknar og serlæknar í sálarsjúkum eina ávísa embætisskyldu, at skipa fyri slíkum mentalkanningum fyri dómsvaldið.

Tann mentalkannandi verður mangan eygleiddur og kannaður, meðan hann er lagdur inn á psykiatriska deild, men hetta kann eisini gerast ambulat ella meðan tann ákærði situr í varhaldi á Politigardinum.

Kanningarnar eru sera umfangd. Tær eru gjølligar og drúgvur. Triggjar, fyra mánaðir eru ikki óvanligt til slíka kanning. Eg minnst eina kanning, sum tók umleið eitt ár at gera.

Serlæknin, sum hevur ábyrgdina og skrivur sjálva kanningina, tosar

við viðkomandi, letur hann t.d. kanna av sálarfrøðingi viðvíkjandi vits-evni og persónleika o.o.

Uppgávan hjá serfrøðinginum er at savna kanningarúrslitið og upplýsingar annars, um alt sum hugsast kann hava týdning, sum spurningarnir í houvudsheitinum snúguva seg um.

1. Um tann kannandi kann metast at vera illa evnaveikur ella í somu støðu sum slíkur persónur. 2. Um talan er um sinnissjúku, mögulega eisini meðan brotsverkið varð fram, ella onnur líkandi fyribrigði, sum t.s. sjúkligan rús.

Eisini kann persónurin verða kannaður um onnur sálarlig frávík, sum kunnu hava týðning fyri reusispurningin.

Alt eftir hvussu omanfyri nevndu spurningar verða svaraðir, skal tann sakki helst eisini meta, um hann heldur kannaða persónin vera skikkadan til vanliga fongsulsreusing, ella um hann skal hava víðgerð á sinnisjúkrahúsi ella øðrum serstovni.

Persónslýsingin, sum serlæknin at enda letur frá sær, kann lættliga fevna um einar 20—30 tættskrivadar síður, og hevur rætturin mentalkanningina í huga, tá hann skal taka stóðu í reusimálinum.

Stundum stingur seg upp, ein ávís »eyga fyri eyga og tonn fyri tonn« filosofi, í tí allar primitivasta partinum av høgri pressuni, men sjálvur vildi eg hildið, at eitt væl framkomið rættarsamfelag, sum okkara, altíð eigur at hava ráð at handfara eisini sín kriminellu so rættvíst og menniskjansligt sum gjørligt.

Ein liður í hesum stavnhalði eru mentalkanningarnar, sum eru av stórum týdningi fyri tann ákærða, hóast slíkar kanningar eisini kunnu hava brek, sum alt annað mannaveik.

Seinastu 10 árin og havi arbeitt innan psykiatrisku deild í Føroyum, hava verið í málalv tær mental-kanningar gjordar árliga, men hetta er ójafnt frá ári til á.

Ey Jo

Løgfrøðingurin:

Er tað lógligt at bryggja?

Í samband við at Sosialurin nú hevur stovna brævkassa, kundi eg hugsa mær at spurt lögfrøðingin, hvussu fyrbrigðið »heimabryggja« samsvarar við galdandi lógir í Føroyum? Hetta er hugtakandi fyrbrigði, tá ein hugsar um, at Gjaldstovan bert kann lata skattavátan fyri tveir dagar, hóast ein ongan skatt skyldar.

Hetta er við teirri grundgeving, at Gjaldstovan ikki hevur havt stundir at útskriva skattarokning mína fyri 1982/83. Av somu grund, havi eg ikki fingið galdið skattin.

Gjaldstovan hevur heldur ikki havt stundir at fáa skattin inn hjá stórarí fjøld av føroyingum, men á skattadeildini siga tey mær, at als ikki er neyðugt við váttan fyri at fáa fatur í einum dropa av øli ella vini. — Nei, tey bryggja sjálvi! Hetta er sera einfalt, verður mær sagt, — men er tað lógligt?

Um Føroya Gjaldstova frameftir fer at gera sínar skyldur, við at ganga teimum skattaborgarum, sum gjalda skatt sín ov nær, meðan tey, sum ikki gjalda hava vænt seg við, at hetta er so, noyðist eg at umhuga aðrar leiðir at ganga, fyri at fáa ein dropa av vini, øl ella øðrum rúsandi lög.

Eg vil bert fyrst hava at vita, um hetta er lógligt?

»Tystur«

Spurningur tygara, um heimabryggja av øli, vin ella øðrum rúsandi lög er loyvt, kann ikki svarast við einum ja ella nei, tí somu reglur eru ikki galdandi fyri heimabryggja av øli sum fyri vini og t.d. brennivini.

Longu í lóg frá 1928, sum ikki snýr seg um bryggja, men er lóg sum setir bann fyri allari vinnuligari nýtslu av rúsandi lögum, verður sagt, at sum rúsandi lögur er at rokna lögur, sum í sær hevur 2 1/2 alkohol pst. ella meira.

Av tí at ikki so lágt alkohol pst. er til í vini ella rúsdrekka, hevur øll

Eyður Joensen, sál-arfrøðingur

Marjun Sigurdsdóttir, sosialráðgevi

Marner Simonsen, lækni

Turid Debes Hentze, lögfrøðingur

vinnulig nýtsla av hesum verið bannað. Men ljóst ol, sum er minni enn 2 1/4 alkohol pst., verður ikki rakt av lógini, og hevur sostatt eisini verið einasta ol við eitt sindur av alkoholi, sum hevur verið selt og skonkt á almennum stóðum í Føroyum.

Nevnda lóg skal samanberast við lóg frá 1950, sum bannar allari framleiðslu (bryggja) av vini, rúsdrekka og øli, — tó ikki av øli, sum er undir 2 1/4 alkohol pst.

Martíð her verður eisini sett við 2 1/4 alkohol pst.

Bryggja av øli, — bæði til egna nýtslu og við vinnuligum endamáli er sostatt loyvt, men ikki bryggja av øðrum rúsandi lög sum vin og rúsdrekka.

Í 1980 hendi tann lógarbroyting, at tey føroysku bryggjarini við loyvi frá

Landsstýrinum kundi bæði bryggja og selja sterkt ol, upp til 4,6 alkohol pst. Lógin var eisini gjord um skamtan av rúsdrekka.

Samstundis við hesi broyting var eisini samtykt broyting í áðurnevndu lóg frá 1950, sum umframt at áseta innflutnings- og framleiðslugjöld eisini skal greiða frá í hvønn mun loyvt er at framleiða ol og rúsdrekka.

Heilt greitt er, at øll framleiðsla av vini og rúsdrekka nú eins og áður er bannað, men hvussu er nú verið við heimabryggja av øli?

Tað tykist eitt sindur flokjasligt, og haldi eg ikki, at lógin gevur nakad svar.

Í sama viðfangi, sum sagt verður í lógini, at øll framleiðsla av øli er bannað, eisini av ljósum

øli, verður óbeinleidis sagt, at framleiðsla av øli undir 4,6 alkohol pst. er loyvt. Hvør ætlanin hevur verið, og hví lógargreinin er vordin so óskiljandi kann bert gitast um, men tað tykist eitt sindur loygd um tá sitandi landsstýrið, sum hevði varhagan av ynskinum um eina friari brennivinslóggevú, samstundis hevur ætlað at bannað tað sindrið av heimabryggja av øli, sum higar til hevur verið loyvt.

Í øllum forum haldi eg meg kunna siga við tann, sum bryggjar ol við eini styrki upp til 4,6 alkohol pst., at tað verður neyvan lætt hjá ákæruvaldinum við hesi lógarræglu sum heimild, at fáa nakran domdan fyri at bryggja ov sterkt ol.

Turid

um nøvn

25 ára starvsdagur

1. september í ár hevur Mortan Rasmussen starvast við Postverkið í 25 ár.

Í fyrstuni sum næmingur í Keypmannahavn. Hann var í Danmark í seks ár, og kom síðan í 1963 til Føroya, her hann fekk arbeiði á Posthúsinum í Havn.

Hann hevur røkt starvið sum deildarleiðari á Postverkinum, síðan tað varð yvirtikið í 1976.

Prestavígsla

Sagt verður frá, at Jónsvein Bech, íð er tilnevndur sóknarprestur í Suðuroyar norðara prestagjaldi verður prestvigdur við gudstænastuna í Vesturkirkjuni sunnudagin 5. september 1982 kl. 11.

Havnar Badminton-felag

30. august var ársaðalfundur í Havnar Badmintonfelag.

Torgerd Nielsen og Rigntor Berg stóðu fyri vali, men tær bóru seg báðar undan afturvali.

Í nevndina komu: Hans J. Stenberg, form., Bent á Lava, skrivari. Hinir nevndarlímirnir eru: Sonja Thomasen, Eydna Jacobsen og Sverre Stensborg.

Brúðleyp

Friggjadagin giftast í Gøtu kirkju Sonja Gregersen, prentari, Gøtu, og Niclas á Liðarenda, timburmaður, av Nesi. Brúðleypsadressa: Stokkastovan, Runavik.

Dallas:

2. september: Bogi Kirke leggur plátur á.
3. september: Niels Jensen leggur plátur á.
4. september: Jákup Magnussen leggur plátur á.
5. september: Varðar spæla.

Jazzfelagið:

2. september: Davie og Veronique spæla í Perluni. Tey spæla eisini leygar-kvöldið 4. september, sama stað.

Kvøldlot:

2. september: Black Birds
3. september: Tey av Kamarinum
4. september: Hamrar

